

הַפְּעִיז

בתוכן:

2	חמש טבילות לקראת השנה החדשה / העורך
	'מברית חוב' – דעת המרדכי בשיטת רבנו תם, בירור הנוסח המקורי
3	ע"פ כתבי היד / הרב אריה כץ
10	מקור קדום לאמירת 'ברוך הוא וברוך שמו' / הרב זכריה הולצר
12	תאריכו ותוקפו ההלכתי של צום גדליה / יאיר רוזנפלד
	'לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו' – משל תנאי
19	כמקור הלכתי / אליעזר דניאל יסלזון
25	נבואה לטובה ולרעה / שמעון ב' קלמן
38	דוד ונבל הכרמלי / הרב אבנר טלר
	האם גיורם של גרים שאינם שומרים מצוות חל בדיעבד? בירור דעת
43	הגרש"ז אוירבך זצ"ל / הרב יואל עמיטל
47	גינן טיפולי בשנת השמיטה – תשובות הפוסקים / הרב איתן קופיאצק
51	האם אין דוחק בהיתר המכירה לדעת המתירים? / הרב משה פטרובר
57	שלושים ואחד המלכים – רשימה או שירה? / הרב יעקב זיסברג
69	האם ראו חז"ל את הצניעות כהלכה מחייבת? / הרב יהושע ענבל
79	האם חטא שלמה כשנשא את בת פרעה? / הרב אוריאל טויטו
	הוויכוח על מקום גיד הנשה – עוד על המעשה בגאון רבי יהונתן ובמנקר /
86	הרב פרופ' שלמה זלמן הבלין

תגובות והערות

	השמיטה לעתיד לבוא / הרב יעקב אריאל, הרב זאב וייטמן, יצחק ברויאר;
	עוד על סקירת הספר 'פנקס קהילות הונגריה' / הרב יואל פרץ, הרב ברוך
	אוברלנדר; שיטת בעל ה"לב העברי" בעניין ניסים לרשעים / מיכאל קליין;
	פתרון שאלת ההגהה בספר 'כרתי' של רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל / הרב יעקב
95	יצחק הכהן מילר
103	נתקבלו במערכת / הרב יואל קטן
II	תקציר המאמרים באנגלית

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

בס"ד, ג'ל"ז 215 • תשרי תשע"ז [גו, א]

מכון שלמה אומן
מכון מחקר תורני

חמש טבילות לקראת השנה החדשה

כתב רבי יוסף חיים בספר 'בן איש חי' (שנה ראשונה פרשת נצבים) שיש לטבול חמש פעמים בערב ר"ה: "טבילה ראשונה יכווין בה בשביל טהרה, ושניה יכווין בה לתיקון הכעס, ושלישית למתקן הדין והגבורה בחסדים, ורביעית לפשוט מעליו בגדי החול ויכווין בזה ג"כ תכלה שנה וקללותיה, וחמישית לקבל עליו הארת קדושת יום הזיכרון ויכווין בזה תחל שנה וברכותיה". ההנחה כאן היא שהחול כולל בתוכו באופן מובנה את הקללות של השנה שחלפה, בעוד שאור הקדושה כולל את ברכות השנה הבאה. אמנם האמת היא שאור וחושך משמשים בערבוביה, וגם בשנה שחלפה הושפע הרבה טוב ואור וחסד אלוקי על עמנו וארצנו, ואי אפשר שלא להכיר על כך טובה לריבונו של עולם. אמנם בוודאי שאנו מצפים שבשנה הבאה יתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולם כולו, עולם שנמצא בעיצומה של טלטלה שאיש אינו יודע עדיין כיצד תסתיים, בציפייה שבכל הפרמטרים הצלחות היהדות והתורה והעם והארץ תעלנה ותגדלנה, כשהיסוד לכך הוא שיתוף פעולה הולך וגובר בין כל פלגי היהדות שומרת המצוות.

שוב נמצא לפנינו גיליון מלא וגדוש, ובו כמה חידושים מעוררי עניין: ראשית, מתברר שמנהג עניית 'ברוך הוא וברוך שמו' בעקבות שמיעת שם ה' בברכה עתיק הרבה יותר ממה שהיה מקובל. בהמשך, לקראת 250 שנה לפטירת רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בימים אלו, נתגלה ספר היכרתי ופולתי שבו כביכול הגיה הגהה בעניין גיד הנשה, והרב פרופ' הבלין מעלה תמיהה גדולה בדברי הר"י אייבשיץ בזה, תמיהה שנשארת פתוחה. הרב יואל עמיטל, ר"מ בשעלבים וחוקר במכון שלמה אומן, מוכיח מה הייתה דעתו האמיתית של הגרש"ז אוירבך בעניין הכשרות-בדיעבד של גיורי גרים שאינם שומרים מצוות, והרב אריה כץ מכריע מהו הנוסח הנכון של הימדרכי' בסוגיא הקשה של 'מברית חוב'. בהמשך מתברר לנו מדוע נקבע צום גדליה דווקא ביום ג' תשרי, ובמה שונה המצטער בסוכה בגלל ירידת גשם מכל מצטער אחר. מאמרים אחרים עוסקים בסוגי הנבואות ובראיות על אמיתותן, בייחסי דוד ונבל הכרמלי, בהיתר נישואי שלמה עם בת פרעה, ברשימת-שירת מלכי כנען ומשמעותה, ובחובה ההלכתית להקפיד על ענייני צניעות. בהמשך לגיליונות הקודמים מתקיימים דיונים נוספים בענייני השמיטה – אוצר בית דין והיתר המכירה עתה ולעתיד לבוא והיתר תרפיה בעבודה חקלאית בשמיטה, ועדיין לא מנינו את כל העושר שמכיל גיליון זה.

מערכת 'המעין' והנהלות 'מכון שלמה אומן' ו'ישיבת שעלבים' מברכות את המנויים ואת הקוראים בברכת כתיבה וחתירה טובה, תחל שנה וברכותיה.